

GOED ETEN ZOU VOOR IEDEREEN TOEGANKELIJK MOETEN ZIJN.

Mary van Hoek-Hendriks

HET ZAAIEN

Met Mary van Hoek-Hendriks

VAN HOOP

van Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken

NAAM BEROEP

Mary van Hoek-Hendriks
Bestuurslid Groente & Fruitbrigade voor
Voedselbanken

WEBSITE TEKST

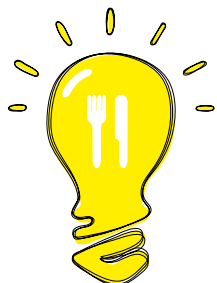
Founder Start a food story bv
<https://www.groentefruitbrigade.nl>
Mary van Hoek-Hendriks

BEELDMATERIAAL

Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken
Voedselbanken Nederland

TYPE INNOVATIE IMPACT

Sociale innovatie
Elke klant van de voedselbank in Nederland iedere
week voorzien van vers fruit en verse groenten.

Sociale innovatie verwijst naar de ontwikkeling en implementatie van nieuwe ideeën, strategieën en oplossingen die sociale uitdagingen aanpakken en het welzijn van individuen en gemeenschappen verbeteren. Het heeft tot doel positieve sociale verandering te creëren door innovatieve manieren te vinden om kwesties als armoedebestrijding, onderwijs, gezondheidszorg, duurzaamheid en sociale inclusie aan te pakken. Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken is een voorbeeld van sociale innovatie.

HOE IK BETROKKEN RAAKTE...

Ik was aan het kerstshoppen bij mijn toenmalige werkgever. In een festivalsetting mocht iedere werknemer kerstinkopen doen bij kraampjes van verschillende ondernemers met hun lokale producten en cadeaus. Een daarvan was van de lokale voedselbank. Het was mogelijk om kerstbonnen te doneren voor voedsel voor mensen die in armoede leven. Ik raakte in gesprek met de vrijwilligers van de voedselbank en ontdekte dat hun jaarlijkse budget, bijeengebracht door donaties voor het voeden van mensen in armoede ongeveer even groot was als mijn, uit de markt opgehaalde, budget voor het creëren van een glansrijke toekomst voor toch al zeer bevoorrechte studenten. Dit was mijn 'aha'-moment om dingen anders te gaan doen en me aan te sluiten bij de grootste vrijwilligersorganisatie ter wereld: Voedselbanken Nederland.

HET IDEE

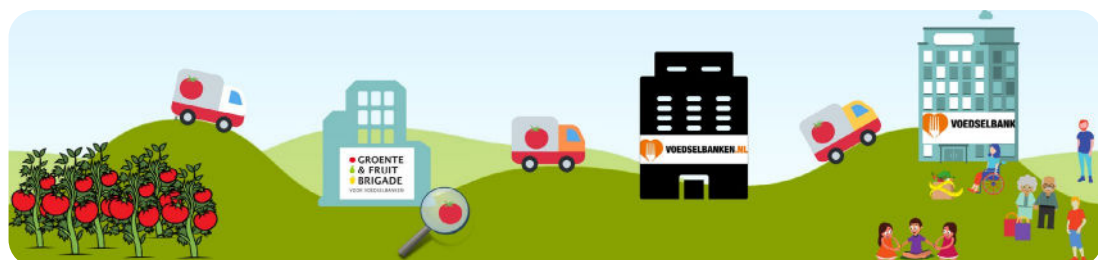
Miljoenen mensen wereldwijd lijden honger, terwijl bijna een derde van al het voedsel wordt verspild of verloren gaat. Dit hoeft niet zo te zijn. Voedselbanken bieden een sleutel tot de oplossing. Voedselsystemen zijn complexe, onderling verbonden netwerken van acties die ons allemaal raken. Ze hebben doelgerichte oplossingen nodig om ze voor de toekomst te transformeren. Het versterken van lokaal geleide voedselbanken is essentieel voor deze oplossingen.

Voedselbanken redden overtollig voedsel en herverdelen dit binnen hun gemeenschap en rechtstreeks aan mensen in armoede. Voedselbanken Nederland is de grootste organisatie ter wereld die volledig door vrijwilligers wordt gerund. Ze werven voedsel op nationale schaal, voornamelijk houdbare en diepvriesproducten, afkomstig van overschotten of gedoneerd door bedrijven.

GROENTE & FRUITBRIGADE VOOR VOEDSELBANKEN

Voedselbanken in Nederland zijn op een zeer unieke manier georganiseerd. Op lokaal niveau opereren 179 voedselbanken om direct voedsel te verstrekken aan mensen in armoede. Deze lokale voedselbanken worden bevoorraad door tien grote distributie centra en zijn verenigd in één vereniging (Voedselbanken Nederland, 2024). De helft van het voedsel voor alle voedselbanken komt voort uit landelijke verwerving, terwijl de andere helft via lokale inspanningen wordt verzameld.

In 2018 werd de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken opgericht door Voedselbanken Nederland om op landelijke schaal vers fruit en groenten in te zamelen als een aparte versketen. Vanwege de korte houdbaarheid moet de distributie efficiënt, eenvoudig en snel worden georganiseerd. Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken startte in 2018 met één locatie in Poeldijk, opende een tweede locatie in Venlo in 2021 en vestigde haar derde locatie in Nagele in 2022.

Met het idee in gedachten bracht de oprichter van de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken de belangrijkste spelers samen om het project te starten. In een kas in het Westland, de versregio van Nederland ontving hij de minister van Landbouw, telers en vrijwilligers van de voedselbank om mee te doen aan de ambitie om jaarlijks één kilo groenten en fruit per voedselbankklant te leveren. Een paar mensen staken hun hand op en met drie vrijwilligers, een klein bestuur, een loods, een heftruck en de eerste leverancier werd stichting Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken geboren.

START VAN DE EERSTE LOCATIE

In 2018 begon de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken met haar eerste locatie in het hart van de vers-hotspot (Dutch Fresh Port) van Nederland. Er was een minimale infrastructuur en maximale enthousiasme en vastberadenheid om deze nieuwe voedselstroom voor voedselbanken operationeel te maken. De Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken was een startup van vrijwilligers die kon leunen op de grote voedselbankorganisatie. Enkele voorbeelden van zaken waarop de Groente & Fruitbrigade kon leunen:

- kwaliteitshandboeken en infrastructuur voor voedselveiligheid;
- human resources en vrijwilligerscontracten;
- logistieke planning.

In tegenstelling tot commerciële startups hoefde de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken zich geen zorgen te maken over klanten, omdat het aantal mensen dat afhankelijk was van voedselbanken in Nederland in 2018 (het oprichtingsjaar van de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken) piekte op 140.000 klanten (Voedselbanken Nederland, 2019). Ter vergelijking, in 2010, toen Voedselbanken Nederland als nationale stichting werd opgericht, hielpen ze 50.000 mensen in nood (Stichting Voedselbanken Nederland, 2011).

DE GROOTSTE START WITH GROENTEBOER VAN THE END IN VOEDSELBANKEN NEDERLAND THE MIND

De ambitie van de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken bij de oprichting was om de grootste groenteboer van voedselbanken in Nederland te worden. Deze ambitie werd gekwantificeerd: door het benodigde aantal kilo's te berekenen, werd elke vrijwilliger gemotiveerd om zoveel mogelijk kwalitatief goede producten te verwerven, sorteren en distribueren. De wekelijkse volumebaremeter was een leuk en motiverend hulpmiddel om het doel levend te houden. Binnen vijf jaar na oprichting werd de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken de grootste groenteboer.

De stichting hield haar werkwijze zo eenvoudig mogelijk. De groep vrijwilligers breidde zich uit en omvatte onder meer voormalige werknemers uit de AGF-sector (Aardappelen, Groente, Fruit) die tijdens hun pensioen graag een handje hielpen en werkende dertigers en veertigers die hun vrije tijd wilden inzetten in ondersteunende rollen.

Alle vrijwilligers werken een paar uur per week en brengen verschillende talenten mee naar het team. Deze diversiteit resulteert in uiteenlopende niveaus van digitale vaardigheden onder de vrijwilligers. De organisatie heeft haar processen zo eenvoudig gestructureerd dat een basisbegrip van digitale vaardigheden voldoende is voor een coördinerende rol.

**HET IS MIJN PERSOONLIJKE
MISSIE OM DEZE ONZICHTBARE
VOEDSELKETEN ZICHTBAAR TE
MAKEN.**

Mary van Hoek-Hendriks

EVOLUTIE VAN PROJECT NAAR GEVESTIGDE ORGANISATIE

Hoewel sommige sceptici de ontwikkeling van de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken aanvankelijk als een kansloos project zagen, groeide de vrijwilligersorganisatie gestaag. In het eerste jaar verzamelden, sorteerden en distribueerden ze 200.000 kilo verse producten. In het daaropvolgende jaar, 2019, hadden ze meer dan een half miljoen kilo gedistribueerd. In 2024 bereikte de stichting een mijlpaal van 10 miljoen kilo groente en fruit geleverd aan voedselbanken sinds oprichting. Deze prestatie markeerde de evolutie van de organisatie van een project naar een gevestigde organisatie.

Een van de belangrijkste elementen die bijdroegen aan dit succes was het creëren van naamsbekendheid en geloofwaardigheid. De

strategie van de organisatie omvatte niet alleen het regelmatig versturen van persberichten en het genereren van gratis publiciteit, maar ook het deelnemen aan wedstrijden. Bovendien zorgde de organisatie ervoor dat ze op prominente ranglijsten verscheen en haar verhaal kon vertellen op relevante platforms. In 2021 won de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken de eerste editie van de Gezonde Innovatie Awards, uitgereikt door een van de toonaangevende foodvakmedia in Nederland. De professionele jury kende hen de eerste prijs toe en ook het publiek erkende de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken als winnaar (Foodpersonality, 2021). In 2024 won de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken de Duurzame Dinsdag Award, een prestigieuze duurzaamheidsprijs in Nederland.

GELOOFWAARDIGHEID VERHOGEN DOOR PRIJZEN TE WINNEN

Deelname aan innovatiewedstrijden en competities loont. Het winnen ervan levert een enorme hoeveelheid gratis publiciteit op en vergroot de geloofwaardigheid. Bovendien wil iedereen geassocieerd worden met winnaars, wat kan leiden tot lucratieve samenwerkingen.

UITBREIDING NAAR NIEUWE LOCATIES

Na het opzetten van de eerste locatie in Poeldijk breidde de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken uit naar Venlo, de tweede grote verhub in Nederland. Het project werd gestart vlak voor de COVID-19-pandemie. Tijdens de pandemie in 2021 werd de locatie ontwikkeld, waarbij het team van nieuwe vrijwilligers online vergaderde en elkaar pas voor het eerst persoonlijk ontmoette toen de

eerste levering asperges, een typisch Zuid-Nederlands product, aankwam voor distributie naar voedselbankklanten. Na het succes van de tweede locatie volgde snel een derde locatie in Nagele, centraal gelegen in de polder, in 2022. Bij elke nieuwe locatie werden lessen van eerdere locaties toegepast, waardoor er een blauwdruk ontstond voor toekomstige uitbreidingen.

DE KRACHT VAN VRIJWILLIGERS

Net als Voedselbanken Nederland draait Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken volledig op vrijwilligers. Niemand, van chauffeurs tot de voorzitter, van sorteerder tot social media manager ontvangt een financiële compensatie of salaris. Iedereen doneert zijn of haar vrije tijd aan de stichting.

Het verloop onder de vrijwilligers is minimaal en de leeftijden variëren van 20 tot 80 jaar. De kracht van deze organisatie ligt in het feit dat de vrijwilligers intrinsiek verbonden zijn met en gemotiveerd worden door de missie en de mensen die Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken bedient.

ONE METRIC KPI

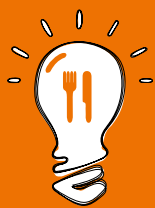
Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken heeft haar activiteiten gestroomlijnd door zich te richten op één belangrijkste Kritische Prestatie Indicator (KPI): het jaarrond zo veel mogelijk verse en gevarieerde groenten en fruit leveren aan voedselbankklanten. Alle activiteiten binnen de organisatie moeten bijdragen aan het vergroten van de hoeveelheid en variatie van vers voedsel. Deze focus helpt enorm bij het nemen van beslissingen en zorgt ervoor dat de kostbare tijd van vrijwilligers efficiënt wordt ingezet om de missie van de stichting te ondersteunen.

VOEDSELBANKKLANTEN

Er is geen eenduidig profiel van een voedselbankklant. De mensen die tijdelijk voedselhulp nodig hebben, zijn zeer divers. Ze variëren van ondernemers die failliet zijn gegaan en geen toegang hebben tot hun bankrekeningen, tot mensen die door gezondheidsproblemen niet kunnen werken en hoge medische kosten hebben, waardoor ze weinig inkomen overhouden. Alle klanten van de voedselbank hebben één ding gemeen: ze verkeren in financiële nood en hebben moeite om voedsel te kopen. Net als iedereen hebben zij ook behoefte aan gezonde, gemakkelijke, smakelijke en betaalbare opties. Veel voedselbanken zijn overgestapt van vooraf gevulde voedselpakketten naar een zelfkeuzeconcept, waarbij klanten zelf de producten kunnen selecteren die ze meenemen.

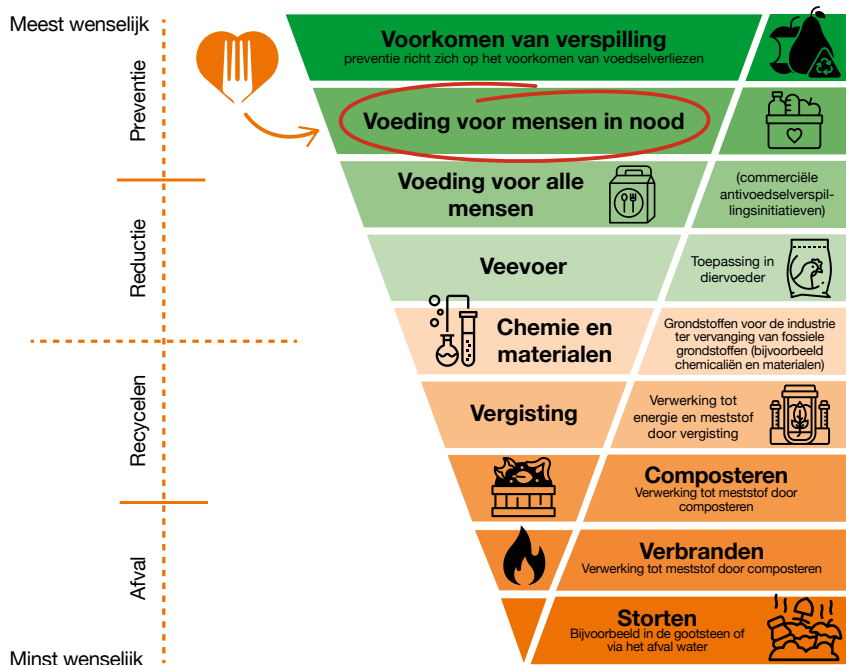
Deze zelfconcepten bieden verschillende voordelen:

1. Verbeterd voorraadbeheer: Voedselbanken krijgen beter inzicht in de vraag naar specifieke producten, wat helpt om het aanbod af te stemmen op de behoeften van klanten.
2. Minder logistieke druk: Het model vermindert de logistieke last om pakketten op tijd klaar te hebben.
3. Menswaardige aanpak naar klanten: Klanten ervaren meer controle over hun keuzes, wat als waardiger wordt ervaren.
4. Gezondere keuzes: Klanten kunnen kiezen wat past bij hun dieet, zoals halal, glutenvrij of vegetarisch.
5. Grotere betrokkenheid: Klanten voelen zich meer verbonden bij het proces van voedselhulp.

DE LADDER VAN MOERMAN

De Ladder van Moerman is een model dat laat zien hoe grondstoffen en voedingsmiddelen zo hoogwaardig mogelijk gebruikt kunnen worden. Het voorkomen van verspilling is de meest wenselijke situatie en als dat niet mogelijk is, het verwerken tot nieuwe grondstoffen voor veevoer of hoogwaardige materialen. Recycling, composteren of verbranden van voedsel zijn de minst wenselijke opties (Samen Tegen Voedselverspilling, 2024).

De geschiedenis van Voedselbanken Nederland kenmerkt zich door enorme flexibiliteit en aanpassingsvermogen aan veranderende situaties, zoals fluctuaties in aantal klanten en veranderende marktomstandigheden. Ook Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken heeft een grote mate van flexibiliteit en aanpassingsvermogen. De jaarlijks stijgende aanvoer van verse groenten en vers fruit wordt door vrijwilligers moeiteloos opgevangen en weggezet.

INITIATIEVEN TEGEN VOEDSELVERSPILLING

Er is een groeiende trend van samenwerking tussen supermarkten, restaurants en boeren om voedseloverschotten te redden die anders worden verspild. Dit breidt zich in de toekomst verder uit door gebruik van technologieën die voedseloverschotten efficiënt beheren en distribueren. Commerciële voedselverspillingsinitiatieven zetten druk op de nationale verwerving van voedseloverschotten voor voedselbanken. Organisaties die eerder hun aanbod doneerden aan voedselbanken kiezen er vaker voor om overschotten te verkopen of te verwerken tot commerciële consumentproducten. Om een constante stroom van verse groenten en fruit in de toekomst te waarborgen, zou een aanpassing van de Ladder van Moerman (zie afbeelding) een interessante suggestie kunnen zijn (Voedselbanken Nederland, 2024). De aangepaste ladder kan helpen om voedselverdelingsprocessen te stroomlijnen en het aanbod te optimaliseren, zodat de stroom naar mensen in armoede voorrang heeft op commerciële oplossingen. Commerciële anti-verspillingsinitiatieven dwingen de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken om nieuwe bronnen eerder in de voedselketen te verkennen, zoals bij telers, boeren en verpakkings- en sorteerbedrijven. Daarnaast erkennen steeds meer bedrijven hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en zoeken zij samenwerking met Voedselbanken. Er vindt een verschuiving plaats van het verwerken van voedsel gered van verspilling naar voedsel gedoneerd uit maatschappelijke betrokkenheid.

SAMENWERKINGEN

Voortbouwend op de eerdergenoemde partnerschappen met organisaties die verse producten doneren uit maatschappelijke betrokkenheid, zijn er verschillende interessante samenwerkingen, zoals De Laatste Pluk. Via dit project worden appels en peren geplukt door medewerkers van bedrijven ten behoeve van voedselbanken. In dit project werken diverse partijen samen. De Nederlandse Uitdaging organiseert pop-up oogstevenementen, waarbij zij vrijwillige plukkers leveren, terwijl de vrijwilligers van Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken de logistiek verzorgt van het geoogste fruit naar de voedselbanken. De voedselbankvrijwilligers zorgen dat het fruit bij de klanten terechtkomt. Dergelijke samenwerkingen zullen in de toekomst onmisbaar worden, gezien tegenvallende oogsten en het tekort aan beschikbare arbeidskrachten in de landbouw. Deze situatie leidt tot een toenemend aantal producten dat niet voldoet aan de esthetische normen van supermarkten, waardoor het voor boeren en telers te duur wordt om ze te oogsten. De Laatste Pluk werd recent bekroond met de Gezonde Innovatie Award van Foodlog (Pruim, 2024).

HET ZAAIEN VAN HOOP VAN MENSEN IN ARMOEDE BEGINT BIJ EEN GOEDE EN VOEDZAME MAALTIJD.

Mary van Hoek-Hendriks

In 2024 kondigde de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken, samen met Voedselbanken Nederland en brancheorganisatie GroentenFruit Huis, aan om meer gevarieerde groenten en fruit jaarrond te organiseren voor mensen in armoede. De organisaties streven ernaar binnen drie jaar een duurzame oplossing te creëren, zodat het doneren van groenten en fruit aan mensen in nood de norm wordt binnen de AGF-sector. Hiermee breidt de focus van de Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken uit van uitsluitend gedoneerde partijen, waarmee voedselverspilling wordt tegengegaan, naar een, door de AGF-sector breed gedragen, verantwoordelijkheid van een constante stroom aan voedseldonaties (GroentenFruit Huis, 2024).

STIMULEREN VAN GEZONDE EETGEWOONTEN

Een gezond leven begint met een gezond voedingspatroon. Voor mensen die in armoede leven, hebben andere zorgen voorrang op gezond eten. Bovendien zijn gezonde opties duurder dan bewerkt voedsel of fastfood. Lokale voedselbanken kunnen hierin een ontlastende rol spelen door het aanbod en de beschikbaarheid van gezond voedsel te vergroten en zo de klanten stimuleren betere keuzes te maken.

DE GEZONDE TAS

In september 2024 introduceerde de voedselbank in Venlo De Gezonde Tas. Dit initiatief onderstreept de ambitie van de voedselbank om binnen drie jaar een voedselaanbod te bieden dat volledig aansluit bij de Schijf van Vijf. Naast gezonde producten krijgen klanten hulp bij makkelijke en toegankelijke recepten. Voedselbankklant en chef-kok Harold werkte samen met een voedingsdeskundige om deze recepten te ontwikkelen.

De Schijf van Vijf is gebaseerd op internationale voedingsrichtlijnen, waarbij de nadruk ligt op:

- focus op wgroenten, fruit en volle granen;
- beperking van verzadigde vetten, suikers en zout;
- evenwichtige aanpak voor verschillende voedselgroepen.

De Gezonde Tas is een voorbeeld hoe de voedselomgeving voor voedselbankklanten kan worden verbeterd door het aanbod te verbeteren en klanten op een pragmatische manier van kennis te voorzien om gezondere keuzes te maken.

Het zaaien van hoop voor mensen in armoede begint met een goede en voedzame maaltijd. De kracht van een goede en gezonde maaltijd reikt veel verder dan alleen voeding. Het kan een aanzienlijke impact hebben op de fysieke gezondheid, het mentale welzijn, sociale connecties en de algehele kwaliteit van leven. Laten we hoop zaaien en goed voedsel voor iedereen toegankelijk maken...

OVER DE AUTEUR

Food innovator Mary van Hoek-Hendriks (1978) begon haar carrière in de voedingsindustrie met het ontwikkelen en vermarkten van nieuwe voedselconcepten. Na tien jaar verlegde ze haar focus naar voedselonderwijs en creëerde innovatieve programma's om toekomstige food innovators op te leiden en in de voedselwereld te introduceren. Ze coacht food innovators en startups bij hun voedseluitvindingen en is stevig betrokken bij het opzetten van incubatieprogramma's waarmee voedselpioniers hun grote dromen op het gebied van voedselduurzaamheid sneller kunnen realiseren. Mary was tot eind 2024 bestuurslid bij Groente & Fruitbrigade voor Voedselbanken. Als food impactor draagt ze actief bij aan maatschappelijke thema's zoals gezondheid en duurzaamheid, door gezond

voedsel toegankelijk te maken voor iedereen. Voor haar werk won ze diverse awards en erkenningen van MarketingTribune, Food100, EEPA, FlavorFlav, Duurzame Dinsdag, Food Personality en FoodLog.

START A FOOD STORY...

In 2024 richtte ze Start a food story op, waarmee ze food innovators, voedselveranderaars en ondernemers helpt om efficiënter, gericht en succesvoller te innoveren. Mary bouwt een internationale community van betrokken innovators om de toekomstbestendigheid van impactvolle voedselinnovaties te vergroten op weg naar een vol-houdbaar voedselsysteem, zodat goed eten écht voor iedereen toegankelijk is...

BIBLIOGRAFIE

Foodpersonality. (2021). Vakjury en publiek kiezen winnaars Gezonde Innovatie Awards. Shelflife Publishing.

Groente & Fruitbrigade. (2023). Jubileumboek ter ere van 5-jarig bestaan. ADC Nederland

Groente & Fruitbrigade. (2024). Meer groente en fruit voor voedselbanken – Jaarverslag 2023. GroentenFruit Huis. 2024. Voedselbanken Nederland, GroentenFruit huis en partners slaan handen ineen voor meer gezonde voeding voor mensen in armoede. GroentenFruit Huis.

Pruim, F. (2024). Winnaars Gezonde Innovatie Awards bekend. Foodlog.

Samen Tegen Voedselverspilling. (2024). Voedsel hoger waarderen: Ladder van Moerman. Stichting Samen Tegen Voedselverspilling

Stichting Voedselbanken Nederland. (2011). Jaarverslag 2010. Voedselbanken Nederland.

Voedselbanken Nederland. (2019). Jaarverslag 2018. Voedselbanken Nederland.

Voedselbanken Nederland. (2024). Je bent welkom – Jaarverslag 2023.

Voedselbanken Nederland. (2024). Ladder van Moerman. Voedselbanken Nederland.

COLOFON

© 2024 Mary van Hoek-Hendriks
mary@startafoodstory.com
Vormgeving: Het Voedselpodium

Dit is een eenmalige, digitale uitgave van Harvesting Hope With Mary van Hoek-Hendriks of Fruit & Veggies Brigade for Food Banks uit Mastering Food Innovation | Impact by Design, geschreven door Mary van Hoek-Hendriks, verwacht in 2025.

**MEDEMENSELIJKHEID IS ESSENTIEEL
IN DE VOEDSELVOORZIENING VAN
MENSEN IN ARMOEDE.**

Mary van Hoek-Hendriks